

Molnár Miklós

Villanyfény, hóesés, hegedűszó

Kollázs Újházy László (1945–2006) verssoraiból,
Lu Ji (261–303) mondatai közé ékelve

1. *Az irodalom rendeltetése* – írja a 3. században élt taoista költő, Lu Ji *Az írás művészete* című esszéjének *A vers hatalma* című fejezetében –: *kifejezni a természet természetét.*

Újházy László fogcsikorgató eljövetele a 20. század derekára esett, amikor – ahogy *Eljövetelek* című versében olvashatjuk – *jöttek a költők csordaszámra.* Jöttek, hogy kifejezzék békeidők ökölcspásait, békegalambok párzását, az ördög megváltásait, a Hold alatt repülés természetét, a bolsevik játékvásárt – és a vécék falát is telefirkálták a valóság lenyomataival.

2. *Föltartóztathatatlan, ahogy mindenhová eljut, ahogy százmillió évet is átível.*

Két tüzes csikót fogok a végtelen pusztán. Borókát ültetek a libabőrös, érett sárga homokba, és párába kéklő reggeleken csodálkozom, hogy ágain félholdak csüngnek. Óriás nyárlevelekbe öltözöm, pajzsom és vértem zöldarany lapulevél. Nádbuzogányomat jobb kezembe fogva továbbindulok lovamon. Azt képzelem, fölépíthetem az Ősztön és Értelem Házát. Fölébredek. Egy ütés józanságában élve, céltalan csavargok a komor reggeledésben. A szemeteskukák szájai rávicso-rognak a kelő Napra.

3. *Előrenéz: mintát ad az eljövendőknak.*

– Heten a halott ládáján, meg egy üveg rum – hallom, és lemondóan legyintek. Vörös köd van: némul a szánk. Ember jön felém a zöld vetésben; arca nincsen, csak kabátja. Az orosz hullák egyre szaporodtak: kimiskárolt nemi szervük olyan természetes volt a szájukban, mintha így születtek volna. Nem élni könnyű, mondja a madár a fiainak. Az énekes madarak lehullnak, a tó vizére olajfolt feszül.

4. *Hátratekint: a régiek jelképeiről elmélkedik.*

Körülönnak bennünket legendák, mítoszok, mesék: a Nagy Konzul általment a keskeny pallón, s elrepült. Mi mégiscsak a múlt szánandó rebellisei maradtunk. Megkísért a félelem sárkányzöldje. Félek, hogy semmitől se félek. Nézem a sötétet: a Konzul nem fél. Kezem fejére katicabogár száll.

5. *Erélytelen kormányokat, gyöngye hadseregeket ment meg; fölerősíti a virtus elhaló szavát.*

A színpalak mögött a Bukás a Sikerral karöltve siet a Pénz felé, aki az istenhez és a táncosnőkhöz beszél. A táncosnők vihognak. Az isten se figyel oda. A Pénz beszél, csak beszél rendületlenül. Földrengés van a szívekben. Hitetleneknek árulók prédikálnak. Holtak testében mozdulnak golyók. A szálfraerdők, a selyemmezők kiszálltak életünkéből az észveszejtő rohanásban.

6. *Nincs oly távoli cél, ahová el ne jutna, oly finom eszme, amit ki ne fejezne.*

Leülsz velem szemben, s megkönnyebbülésed fellegeivel gondjaim elől eltakarsz. Veled minden új; a vakságom vagy. Nem értek semmit; veled maradok.

7. *Locsolja a szívet, akár az eső, s örökké változó szellemként cserél alakot.*

Söpör az ősz az életemen: családban is árván és egyedül, túlértem felén. Nem bántam meg, ha ütöttem; nem haragszom senkire. Agsűrűben cinke fázik, hull a levél szakadatlan. A parkokból eltűntek a lányok. Újságúton újságpúpok. Tán jövő nyáron, ha majd a tenger... Megszületni vagy meghalni – ugyan melyik könnyebb? Talán a halál deszantosai között megtalálom magam. Most még éldegelek, és eszem, ami van. Erősek is csak azért maradunk: rajtunk ne szánakozzanak. Valaki meghalt; hull a könny befelé. Borzasztó lesz, ha meghal az utolsó ember, és nem lesz, aki eltemesse.

8. *Fémbe vagy kőbe vésvé erényre tanít.*

A kendő ha lekerül, szemed nem takarja: becsüld meg világosságod mindig. Innen is, túlhan is messzeség. A vándor megy, az ég szürke, a levelek sárgák. A való világba világosságot csak kemény szavak vágnak. Megváltozott csöndbe értem: nem a múlt történelmébe, hanem abba a szélbe, ahová esténként leroskad az ég. Villanyfény, hóesés, hegedűszó: egyedüli öröm Johann Sebastian Bach ébenfekete zenéje.

9. *Mindennap új a húrokon és sípokon megzendülő szó.*

Orrom előtt elzúg egy berepülőlégy. Ahogy az élet rövidül, az ősz egyre fájdalmasabb. De nincs bennünk semmi félelem, amint végigpillantunk ezen a percnyi életen. Engem ne merjen senki skatulyázni!

10. *Ha eget és földet befogad az elméd, kezeden a toll semmit el nem szalaszt.*

A költészetnek ez a szíjas, konok, csak azért is derűs szegénylegénye kezdetektől holtáig a térdre soha végvári virtusához volt hű rendületlenül, az életben és a poézisben egyaránt, koncentrált egyöntetűséggel fogalmazva meg a (poszt)bolsevik társadalomban tébláboló kiskirályfi életérzését. Szó- és fogalomtörmelékekkel való virtuóz játék, balladás komorságba hajló tömörség, kopár tűzű képek veretes pontossága, intellektuális szenvedély, az érzés tisztasága: ezekből fakad verseinek ereje. Méltán híhetett „a szavak mágikus erejében”. Legjobb műveiben lélek ölt testet: egy rezignáltan is tettere, férfimunkára, akár sárkányölésre is kész jelenkori lovag nemes lelkülete. Kóbor lovag volt ebben a Don Quijotékban mód nélkül szűkölködő korban, amikor a szélmalomokról rendre kiderül, hogy gonosz óriások.

A hullámok, amiket létezésével keltett, tovább gyűrűznek a világ végezetéig. Őrizzük meg az emlékezetét, hogy rá gondolásainkból földerengen és fénybe derüljön az alakja! Mert ahogy sokan és sokszor elmondták vagy leírták már: a holtak csak miránk, élőkre számíthatnak, csak a mi gondolatainktól vetülhet rájuk fény. Ránk hagyták összes esélyüket; mintha azért húzódtak volna vissza, hogy helyet csináljanak nekünk. Méltó és igazságos hát, ha megőrizzük emlékezetünkben őket; méltó és igazságos hát, ha szavaink segítségével újra megelevenednek.

Ha Jankovác felől fúj a szél, kihallom belőle a szavad, drága barátom. Nem a költő szavát, hanem a megvalósult emberét, akinek csupán egyik – talán nem is a legfontosabb – létformája volt a költőség; a garabonciásét, a kenyeres pajtásét, a nagyszívű cimboráét, a családapáét, az ország használatában időnap előtt elnyűvődött „kemény, szilaj rakodómunkásét”.